

Õiguskantsler

Toomas Asser
rektor
Tartu Ülikool
info@ut.ee

Teie nr

Meie 26.06.2019 nr 7-6/190736/1903280

Erivajadusega üliõpilaste õppetingimused Tartu Ülikoolis

Lugupeetud rektor

Õiguskantsleri poole pöördus Tartu Ülikooli üliõpilane, kes leidis, et ülikool on teda puude tõttu diskrimineerinud.

Leian, et Tartu Ülikool ei ole üliõpilast diskrimineerinud. Samas tõi kõnealune juhtum välja selle, et ülikooli õppetöö õigusaktid ei reguleeri piisavalt selgelt erivajadustega üliõpilastele vajalike kohanduste tegemist. Seega tuleks ülikoolil täiendada õppekorralduseeskirja selgete suunistega, kellele ja millist informatsiooni peaks erivajadusega üliõpilane andma, et tema erivajadusi saaks õppetöös arvestada. Peale selle tuleks sätestada, kes vastutab kohanduste tegemise eest.

Puudega inimeste ligipääs haridusele on oluline teema, seega vaatasime laiemalt, kuidas erivajadustega üliõpilaste õppetöö on Tartu Ülikoolis korraldatud. Samuti uurisime, kuidas käsitletakse diskrimineerimisjuhtumeid.

Ülikool on pööranud erivajadustega üliõpilaste õppe korraldamisele eraldi tähelepanu. Erivajadustega üliõpilaste heaks toimetulekuks ülikoolis on loodud [erivajadustega üliõpilaste nõustamise teenus](#). Erivajadustega üliõpilasteks peab ülikool üliõpilasi, kelle füüsiline või psühhosotsiaalne erivajadus toob kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppekavas, töökorralduses või õpikeskkonnas. On positiivne, et ülikool ei nõua, et üliõpilase puue oleks määratud ametlikult, vaid lähtub erivajaduse olemasolust.

Ülikool on oma veebilehel teatanud, et seab eesmärgiks tagada igale õppijale võimalus aktiivseks osaluseks õppeprotsessis ja individuaalseks arenguks. Samuti lubab ülikool toetada erivajadusega üliõpilasi sisseastumisel, õppetöös osalemisel, eksamite ja arvestuste sooritamisel, õppevahendite hankimisel ja ka sobiva sotsiaalse ja füüsilise keskkonna loomisel.

Tartu Ülikool on vastu võtnud [võrdse kohtlemise juhendi](#), milles on kirjas, kuidas end kaitsta diskrimineerimise või kiusamise korral. [Õppekorralduseeskirjas](#) on antud juhised, kuidas vaidlustada õppekorraldusega seonduvaid diskrimineerivaid otsuseid.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Tunnustan Tartu Ülikooli erivajadustega üliõpilaste õpingute soodustamiseks tehtud töö eest, samuti diskrimineerimis- ja kiusamisjuhtumite lahendamiseks selge süsteemi loomise eest. On oluline, et ülikool oleks turvaline ja kõigile avatud õpi- ja töökeskkond.

Erivajadusega üliõpilase õppe korraldamine vastavalt üliõpilase vajadusele saab õnnestuda vaid ülikooli ja üliõpilase koostöös. Ülikool peab saama üliõpilaselt vajalikku infot ning sellele toetudes korraldama üliõpilase õppetöö nii, et kogu studiumi vältel arvestataks üliõpilase erivajadust, s.t tehtaks vajalikud kohandused õppetöös.

Õiguskantsleri poole pöördunud üliõpilase juhtumit analüüsides sai kinnitust, kui oluline on täpselt välja selgitada, milliseid kohandusi erivajadusega üliõpilane vajab. Ainuüksi teadmisest, et üliõpilasel on erivajadus või puue, ei piisa selleks, et teha just temale vajalikke kohandusi. Üliõpilaste vajadused on erinevad. Kui kohanduste vajadus ei ole ühiselt välja selgitatud ja kokku lepitud ning ei ole loodud süsteemi, mis tagaks kogu studiumi vältel ladusa õppetöö, võib tekkida eriarvamusi, pingeid ja vaidlusi.

Kehtiv õppekorralduseeskiri ei anna selgeid suuniseid, kas ja millist informatsiooni peaks erivajadusega üliõpilane ülikoolile andma, ega ka seda, mida ülikool võib üliõpilaselt küsida. Selgust pole ka selles, kellele üliõpilane peaks oma vajadustest teada andma. Samas on selge, et kuigi kohandusi tuleb teha, pole see võimalik, kui ei teata, millised kohandused on vajalikud: mida tudeng tegelikult vajab, mis teda aitab.

Erivajadusega seonduv on delikaatne teema. Seega ei pruugi üliõpilane soovida oma erivajaduse kohta andmeid jagada. Mõistlik oleks, et üliõpilane saaks ülikooli vastutava töötajaga oma vajadused läbi arutada ja tema soove arvestataks terve studiumi jooksul. Nii ülikool kui ka üliõpilane vajavad selgust, et õppetöö toimuks sujuvalt.

Kohtumisel õiguskantsleri nõunikuga kinnitas Tartu Ülikooli õigusteaduskonna asedirektor Age Värvi, et üliõpilasele on kohandusi tehtud. Näiteks on lubatud üliõpilasel sooritada eksam arvutis, kuna ta seda käsitsi kirjutades teha ei saa. Selline kohandus nõuab ettevalmistust. Igal eksamil, kuhu tudeng on registreerunud, peab olema võimalik kasutada arvutit, ka sel juhul, kui õppeaine kuulub mõne muu teaduskonna õppekavasse.

Konkreetne õppejõud ei pea teadma, mis põhjusel üliõpilane arvutit kasutab, küll aga peab ta teadma, et tegu on ülikooliga kokkulepitud kohandusega. Samuti peab olema tagatud, et erivajadustega üliõpilane ei saaks arvutiga töötades teiste üliõpilastega võrreldes ebavõrdset eelist, näiteks vastuste otsimiseks internetist.

Õppejõud peab olema valmis vastama ka teiste üliõpilaste küsimustele, miks saab üks eksaminand kasutada arvutit, kui teised peavad käsitsi kirjutama. Selgituses, mille õppejõud annab, tuleb arvestada erivajadusega tudengi õigusi. Õppejõud peavad olema üliõpilase erivajadustest ja neist tulenevate kohanduste võimalusest teadlikud ja nende suhtes avatud.

Kuna praegu ei ole õppekorralduseeskirjas kohanduste tegemist reguleeritud, tekib selgusetu olukord. Õppejõud ei pruugi teada, kuidas on kohane käituda ega pruugi õppetööd üliõpilase vajadustele kohandada. Üliõpilane omakorda ei saa olla kindel, et õppetöö kohandatakse tema vajadustele. Kaasõppurid ei pruugi teada, et kohandused on võimalikud, vajalikud ja õigustatud. Selgusetu olukorra tõttu võivad tekkida vaidlused. Kõnealune juhtum on näide selle kohta, kuidas ebaselgus tekitab vaidlusi ja pahameelt ning selle tõttu kannatab õppetöö.

Teen ettepaneku kaaluda õppekorralduseeskirja täiendamist reeglitega, mis tagavad erivajadustega üliõpilastele vajalike kohanduste tegemise kõigile selgel ja üheselt mõistetaval viisil.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Juta Saarevet 693 8446
Juta.Saarevet@oiguskantsler.ee